

Nr 124.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning om fortsatt tillämpning av förordningen den 8 juni 1923 (nr 155) angående omsättnings- och utskänkningsskatt å spritdrycker, m. m.; given Stockholms slott den 6 mars 1942.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till förordning om fortsatt tillämpning av förordningen den 8 juni 1923 (nr 155) angående omsättnings- och utskänkningsskatt å spritdrycker, m. m.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres sjukdom,
enligt Dess nådiga beslut:

GUSTAF ADOLF.

Ernst Wigforss.

Förslag

till

förordning om fortsatt tillämpning av förordningen den 8 juni 1923 (nr 155) angående omsättnings- och utskänkningsskatt å spritdrycker, m. m.

Härigenom förordnas, dels att förordningen den 8 juni 1923 angående omsättnings- och utskänkningsskatt å spritdrycker¹, vilken jämlikt förordning den 28 juni 1941 (nr 508) gäller intill utgången av juni månad 1942, skall äga fortsatt tillämpning efter nämnda tidpunkt intill utgången av juni månad 1943, dels ock att 2 § 1 mom. förstnämnda förordning skall från och med dag, som Kungl. Maj:t bestämmer, erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

2 §.

1 mom. Omsättningsskatt upptages vid detaljhandelsbolagens inköp av spritdrycker och utgår dels med en grundavgift av 6 kronor, för liter räknat, dels med 60 procent av det belopp, som, skatten oberäknad, betingas vid inköp av dryckerna i buteljerat skick.

Detaljhandelsbolagen äga — — — för omsättningsskatten.

---

¹ Senaste lydelse se SFS 1932: 13, 1933: 19 och 399, 1937: 246, 1939: 779 samt 1941: 254.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 6 mars
1942.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, EWERLÖF.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anför:

Från och med den 1 juli 1920 har för omsättning och utskänkning av spritdrycker upptagits en särskild skatt. Gällande bestämmelser i ämnet innefattas i förordningen den 8 juni 1923 (nr 155) med däri genom förordningarna den 31 januari 1932 (nr 13), den 28 januari och den 26 juni 1933 (nr 19 och 399), den 21 maj 1937 (nr 246), den 31 oktober 1939 (nr 779) samt den 25 maj 1941 (nr 254) vidtagna ändringar.

Enligt dessa bestämmelser upptages *omsättningsskatt*:

1:o) vid detaljhandelsbolagens inköp av spritdrycker, därvid skatten utgår dels med en grundavgift av 5 kronor för liter och dels med 60 procent av det belopp, som, skatten oberäknad, betingas vid inköp av dryckerna i buteljerat skick;

2:o) för spritdrycker, som jämlikt bestämmelserna i två särskilda kungörelser den 18 december 1918, nr 987 och 989, inköpas hos partihandelsbolaget eller importeras för användning till vetenskapligt, medicinskt, farmaceutiskt, tekniskt, industriellt eller likartat ändamål, därvid skatten utgår med en grundavgift av 1 krona 40 öre för liter.

Utskänkningsskatt upptages för spritdrycker, vilka utskänkas, och utgår med 2 kronor för liter egentligt brännvin och 4 kronor för liter av andra spritdrycker; renat egentligt brännvin av högst 40 procent alkoholhalt är fritt från utskänkningsskatt.

Bestämmelserna angående omsättnings- och utskänkningsskatt å spritdrycker ha pläгат av riksdagen antagas allenast för ett år i sänder och gälla för närvarande, enligt förordning den 28 juni 1941 (nr 508), till innevarande budgetårs slut.

I statsverkspropositionen till årets riksdag förutsattes, att ifrågavarande skatt skall utgå även under nästkommande budgetår. Enligt riksräkenskapsverkets förslag till beräkning av statsverkets inkomster för budgetåret 1942/43 skulle, med nuvarande skattesatser, omsättnings- och utskänkningsskatten å spritdrycker kunna beräknas till 185 milj. kronor. Vid anmälan i statsrådet den 3 januari 1942 av finansplanen och beräkning av inkomster å

driftbudgeten för nästkommande budgetår uttalade jag emellertid, att en jämkning av omsättningsskatten på spritdrycker erfordrades för statsutgifternas finansiering. Med denna utgångspunkt förordade jag, att den i förslaget till riksstat för budgetåret 1942/43 ingående inkomstiteln omsättnings- och utskänkningskatt å spritdrycker skulle uppföras med ett till 200 milj. kronor förhöjt belopp.

På min anmodan har därefter inom kontrollstyrelsen utarbetats en promemoria rörande de statsfinansiella verkningarna av en höjning av grundavgiften av omsättningsskatten å spritdrycker med intill 1 krona 50 öre för liter.

I denna promemoria, som är dagtecknad den 16 februari 1942, meddelas till en början, att den behållna inkomsten av skatttiteln omsättnings- och utskänkningskatt å spritdrycker under *budgetåret 1940/41* var 187.19 milj. kronor. Av nämnda belopp, vilket härflöt från försäljningen under tiden juni 1940—maj 1941, belöpte å nedanstående delsummer:

	Milj. kronor
Omsättningsskatt för konsumtionsändamål:	
grundavgift (5 kronor för liter)	145.27
procentavgift (1 krona 21 öre för liter)	35.28
Omsättningsskatt för tekniska ändamål	1.25
Utskänkningskatt	5.39
	Tillsammans 187.19

Den mot omsättningsskatten för konsumtionsändamål svarande myckenheten spritdrycker utgjorde 29.05 milj. liter.

Beträffande omsättnings- och utskänkningskatten å spritdrycker för *budgetåret 1941/42* anföres i promemorian följande:

Under tiden juni 1941—januari 1942 har försäljningen uppgått till 19.66 milj. liter. Då motsvarande myckenhet under tiden juni 1940—januari 1941 var 19.79 milj. liter, har försäljningen alltså jämfört med motsvarande åtta-månadersperiod 1940/41 minskat med 0.13 milj. liter, eller 0.65 procent. Den obetydliga nedgången är en följd av de med oktober månad 1941 införda krisrestriktionerna och den uteblivna extra tilldelningen i samband med julhelgen 1941. Med utgångspunkt från konsumtionsläget under januari 1942 synes man kunna räkna med en total försäljning för konsumtionsändamål under månaderna februari—maj 1942 å cirka 9.60 milj. liter mot 9.37 milj. liter under februari—maj 1941. Enligt denna beräkning skulle alltså försäljningen under tolv månadersperioden juni 1941—maj 1942 komma att uppgå till cirka 29.26 milj. liter mot 29.16 milj. liter under motsvarande tolv månadersperiod 1940/41. Med hänsyn till att försäljningen under månaderna juni—september 1941, eller under tiden omedelbart före krisrestriktionerna, var ganska hög, eller 10.02 milj. liter mot 9.71 milj. liter under samma månader 1940, torde konsumtionsläget för närvarande ej kunna beräknas högre än till i runt tal 29.00 milj. liter för helt budgetår. Sistnämnda myckenhet sammanfaller nära med det genomsnittliga konsumtionsläget under budgetåret 1940/41. Då motsvarande läge vid tidpunkten för krisrestriktionernas införande var cirka 29.5 milj. liter, synes alltså den av krisrestriktionerna betingade nedgången i den totala spritdrycksförsäljningen stanna vid i runt tal 0.5 milj.

liter för helt år räknat. Nedgången utgör ej fullt 2 procent av årsförsäljningen enligt det ovan angivna konsumtionsläget omedelbart före restriktionernas införande. Nedgången är alltså ganska obetydlig men torde dock innebära en vinst i nykterhetskänseende, i det att en topphuggning verkställdes av de tidigare uttagna överskottskvantiteterna, vilka ej sällan torde ha överlätitts å alkoholmissbrukare.

Inleveransen av omsättnings- och utskänkningsskatt å spritdrycker för juni 1941—januari 1942, d. v. s. statsverkets behållna inkomst under juli 1941—februari 1942, utgör 130.60 milj. kronor mot 126.58 milj. kronor under samma tid 1940/41. Av berörda inleverans 1941/42 (1940/41) belöpa 26.45 (23.27) milj. kronor å omsättningsskattens procentavgift, 99.16 (98.95) milj. kronor å omsättningsskattens grundavgift (konsumtionsändamål), 0.76 (0.82) milj. kronor å omsättningsskatten för tekniska m. fl. ändamål och 4.23 (3.54) milj. kronor å utskänkningsskatten. Från 1940/41 till 1941/42 har inkomsten ökat av omsättningsskattens procentavgift med 13.7 procent, av omsättningsskattens grundavgift med 0.2 procent och av utskänkningsskatten med 19.6 procent, medan inkomsten av omsättningsskatten för tekniska m. fl. ändamål minskat med 8.1 procent. Den starka ökningen av procentavgiften är huvudsakligen att tillskriva höjningar av grundpriserna å vissa varuslag.

Till grund för beräkningen av de belopp, som kunna förväntas inflyta under budgetårets fyra sista månader, måste tagas den myckenhet spritdrycker, som kan beräknas komma att försälas under månaderna februari—maj 1942. Nämda myckenhet är i det närmast föregående uppskattad till 9.60 milj. liter. Enär systembolagens lagerbehållningar av spritdrycker för närvarande ej äro avpassade efter konsumtionsläget utan cirka 200.000 liter för stora, torde den myckenhet, å vilken omsättningsskatt under återstoden av budgetåret kan beräknas komma att utgå, böra upptagas till endast 9.40 milj. liter. Då grundavgiften är 5 kronor för liter och procentavgiften för närvarande utgör 1.37 kronor för liter, svarar häremot en omsättningsskatt å spritdrycker för konsumtionsändamål å i runt tal ($6.37 \times 9.40 = 59.88 =$) 59.90 milj. kronor. Motsvarande under månaderna mars—juni 1941 inlevererade belopp var 58.33 milj. kronor. Anmärkas bör, att procentavgiften i öre för liter under budgetåret 1942/43 sannolikt något kommer att nedgå, enär en beräknad höjning av grundpriserna å de billigare varuslagen ej kan förväntas helt uppväga den nedgång i det genomsnittliga grundpriset, som blir en följd av bristen å vissa dyrare varuslag. Omsättningsskatten å spritdrycker för tekniska m. fl. ändamål kan under budgetårets fyra sista månader förväntas inflyta med 0.36 milj. kronor mot 0.43 milj. kronor under motsvarande månader närmast föregående budgetår och inleveransen av utskänkningsskatt torde under tiden mars—juni 1942 bliva cirka 2.75 milj. kronor mot 1.84 milj. kronor under motsvarande månader närmast föregående budgetår. Anmärkas bör, att utskänkningsskatten under budgetåret 1942/43 avsevärt kommer att nedgå som en följd av bristen å vissa dyrare varuslag. Sammanlagt synes alltså omsättnings- och utskänkningsskatten å spritdrycker under återstoden av löpande budgetår komma att inflyta med ($59.90 + 0.36 + 2.75 = 63.01 =$) 63.00 milj. kronor. Då inleveransen under juli 1941—februari 1942 utgör 130.60 milj. kronor, skulle alltså den totala inleveransen av omsättnings- och utskänkningsskatt å spritdrycker under budgetåret 1941/42 komma att uppgå till 193.60 milj. kronor, eller avrundat 193.5 milj. kronor mot 180.0 milj. kronor i riksstaten beräknade. Med hänsyn till den starka stegringen i spritdryckskonsumtionen under tiden omedelbart före krisrestriktionerna, överstiger beloppet 193.5 milj. kronor något det belopp, som exakt svarar mot det nuvarande konsumtionsläget. Den av krisrestriktionerna betingade nedgången är dock ej fullt så stor som den procentuella nedgången i konsumtionen (inmot 2

procent), i det att nämligen genom den inträdda starka ökningen i utskänknings- dels utskänknings- skatten ökat, dels en förskjutning inträtt i konsumtionen från billigare till dyrare varuslag, vilken senare medfört en ökning av det genomsnittliga omsättningsskattebeloppet för liter. Med beaktande av nämnda förhållanden torde det mot nuvarande konsumtionsläge svarande omsättnings- och utskänkningskattebeloppet för helt år kunna anslås till cirka 192.0 milj. kronor.

Rörande de statsfinansiella verkningarna av en höjning av omsättningsskattens grundavgift uttalas i promemorian, att det torde böra hållas i minnet dels att spritdryckskonsumtionen under åtskilliga månader, eller i stort sett alltsedan sommaren 1940, visat tydlig återhämtning efter nedgången i samband med skattehöjningen under hösten 1939, dels att krisrestriktionerna visat sig ej i någon högre grad ha kunnat nedbringa konsumtionen, dels ock att konsumenternas sammanlagda rusdrycksutgifter (men väl det genomsnittliga försäljningspriset å spritdrycker) trots 1939 års skattehöjningar ej stegrats i fullt samma omfattning som de allmänna levnadskostnaderna.

Närmare beräkningar ha i promemorian framlagts rörande verkningarna av en höjning av omsättningsskattens grundavgift med respektive 50 öre, 1 krona samt 1 krona 50 öre. Dessa beräkningar ge enligt promemorian till resultat en merinkomst på ifrågavarande skattetitler för helt budgetår med respektive 14.0, 17.0 och 12.5 milj. kronor. Beräkningarna äro i promemorian motiverade på följande sätt:

Man torde sannolikt ej ha att räkna med ens någon nämnvärd nedgång av spritdryckskonsumtionen, därest höjningen stannar vid ett så ringa belopp som 50 öre för liter. Som belägg för riktigheten av detta antagande torde särskilt böra anföras, att en med mars månad 1941 av råvaru- och fraktkostnadernas stegring betingad ökning av spritdryckspriserna med 30, i vissa fall 40 öre för liter ej medförde någon statistiskt påvisbar nedgång i försäljningen. Fog finnes alltså för antagandet, att en höjning av grundavgiften från 5 till 5 kronor 50 öre för liter skulle tillföra statsverket en merinkomst av cirka $\left(\frac{50}{100} \times 29.0 =\right)$ 14.5 milj. kronor eller i vart fall 14.0 milj. kronor för helt budgetår.

Redan med en stegring av grundavgiften med 1 krona för liter torde man däremot ha att förvänta en mera märkbar nedgång i konsumtionen. Räknar man med en såsom närmast antaglig dylik nedgång å ungefär 3 procent under det nuvarande konsumtionsläget, skulle försäljningen komma att stanna vid i runt tal (28.1 $\Rightarrow$) 28.0 milj. liter. Nedgången skulle alltså utgöra ungefär 1 milj. liter. Mot nämnda försäljning å 28.0 milj. liter torde med den till 6 kronor för liter förhöjda grundavgiften svara följande delskattebelopp:

	Milj. kronor
Omsättningsskatt för konsumtionsändamål:	
grundavgift (6 kronor för liter)	168.0
procentavgift (1 krona 25 öre för liter) ¹	35.0
Omsättningsskatt för tekniska ändamål	1.0
Utskänkningskatt	² 6.0
	Tillsammans 210.0

¹ Nedgången i procentavgiften i öre för liter betingas av en vid prisförhöjning inträdande förskjutning inom konsumtionen från dyrare till billigare varuslag.

² Den relativt låga siffran förklaras av den väntade bristen å vissa dyrare varuslag.

Merinkomsten å *skatttiteln* skulle alltså kunna anslås till (210.0 — 192.0 =) 18.0 milj. kronor för helt budgetår. Då emellertid genom den minskade omsättningen en nedgång torde vara att förvänta i övriga rusdrycksmedelstitlar å ungefär 1.0 milj. kronor, synes statsverkets merinkomst av höjningen i fråga kunna beräknas till cirka 17.0 milj. kronor för helt budgetår.

Svårare är att beräkna den merinkomst, som skulle följa av en höjning av grundavgiften med 1 krona 50 öre för liter. Nedgången i konsumtionen blir säkerligen i detta fall betydligt större, och detta bland annat av det skäl, att utminuteringspriset å det vanliga renade brännvinet då skulle komma att överstiga 10 kronor för liter. Även med beaktande av nämnda omständighet torde man dock näppeligen, åtminstone för närvarande, behöva räkna med en större nedgång i försäljningen än cirka 10 procent under det beräknade nuvarande konsumtionsläget. Under nämnda förutsättning skulle försäljningen komma att nedgå med 2.9 milj. liter och alltså kunna beräknas stanna vid ungefär 26.1 milj. liter. Mot nämnda försäljning torde med den till 6 kronor 50 öre för liter förhöjda grundavgiften svara följande delskattebelopp:

Milj. kronor

Omsättningsskatt för konsumtionsändamål:

grundavgift (6 kronor 50 öre för liter)	169.7
procentavgift (1 krona 15 öre för liter) ¹	30.0
Omsättningsskatt för tekniska ändamål	1.0
Utskänkningsskatt	2 5.8

Tillsammans 206.5

Merinkomsten å *skatttiteln* skulle alltså i detta fall stanna vid endast (206.5 — 192.0 =) 14.5 milj. kronor, och då den samtidiga nedgången i övriga rusdrycksmedelstitlar torde komma att bli cirka 2.0 milj. kronor, bleve statsverkets merinkomst endast cirka 12.5 milj. kronor för budgetår. Även för det fall att nedgången i försäljningen enligt detta alternativ vore något för högt beräknad, synes en höjning med 1 krona 50 öre för liter statsfinansiellt ställa sig något sämre än en höjning begränsad till 1 krona för liter.

I överensstämmelse med vad som förutsatts i statsverkspropositionen till årets riksdag förordar jag, att 1923 års förordning angående omsättnings- och utskänkningsskatt å spritdrycker förlänas fortsatt giltighet intill utgången av juni månad 1943. Departements-
chefen.

Vad angår frågan om den likaledes i statsverkspropositionen förutsatta höjningen av omsättningsskatten å spritdrycker skulle enligt de inom kontrollstyrelsen verkställda beräkningarna en höjning av den i förordningen stadgade grundavgiften för denna skatt med en krona för liter tillföra statsverket större inkomst än något av de båda övriga alternativ, som synas kunna ifrågakomma. Med en sådan höjning har ökningen i skatteintäkten för helt budgetår beräknats uppgå till 17 milj. kronor, medan ökningen vid de övriga alternativen (50 öre och en krona 50 öre) skulle stanna vid 14 respektive 12.5 milj. kronor. Ehuru beräkningar av detta slag måste vara i hög grad osäkra, finner jag mig dock böra förorda en höjning av grundavgiften för omsättningsskatten å spritdrycker med en krona för liter.

¹ Nedgången i procentavgiften i öre för liter betingas av en vid prisförhöjning inträdande förskjutning inom konsumtionen från dyrare till billigare varuslag.

² Den relativt låga siffran förklaras av den väntade bristen å vissa dyrare varuslag.

Då det synes önskvärt, att statsverket även för innevarande budgetår tillföres ökade inkomster av omsättningsskatten å spritdrycker, torde skattehöjning böra genomföras så snart ske kan. Tidpunkten för ikraftträdandet av skattehöjningen torde det böra ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma.

Föredragande departementschefen hemställer härefter, att ett inom finansdepartementet upprättat förslag till *förordning om fortsatt tillämpning av förordningen den 8 juni 1923 (nr 155) angående omsättnings- och utskänkningsskatt å spritdrycker, m. m.* måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Lennart Hammarskiöld.